

Az izlandi Barnahus-modell és annak hazai gyakorlata

FANTOLY Zsanett¹

„Jelenleg az igazságszolgáltatás, a büntetőeljárás feláldozza oltárán a gyermek érdekét, ellenben a Barnahus éppen hogy a gyermeket, a gyermek mindenek felett álló legfőbb érdekét helyezi az első helyre.”

Dr. Lazáry Györgyné

A tanulmány a gyermekbarát igazságszolgáltatás egyik új eszközét, a Barnahus-modell néven elhíresült izlandi kihallgatási módszert mutatja be. A sértett másodlagos viktimizációjának elkerülését célzó kihallgatási technika izlandi eredetű, de annak egyes elemei az új büntetőeljárás törvényben (2017. évi XC. törvény) is megjelennek. A tanulmány azt vizsgálja, milyen módon adaptálható az izlandi modell a hazai büntetőeljárás rendszerébe, illetve az egyes jogintézmények adaptációja a gyakorlatban milyen problémák felvetésével járhat. Feláldozható-e a valóság hű tényállás megállapítására vonatkozó igény az abuzált gyermek további lelki sérelmének elkerülése érdekében, illetve általánosságban: a büntető igazságszolgáltatás érdeke miképpen egyeztethető össze a sértett személyes érdekeivel.

Kulcsszavak: gyermekbarát igazságszolgáltatás, büntetőeljárás jog, különleges bánásmód a büntetőeljárásban, sértett kihallgatása

Bevezetés

A 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról (Be.) a sértetti érdekek fokozott érvényesítése jegyében részint kibővítette, részint megújította a különleges bánásmód alkalmazásának és intézkedési rendszerének korábbi szabályozását. A törvény a különleges bánásmóddal érintett sértettek és tanúk számára számos – a joggyakorlásukat segítő – intézményt vezetett be abból a célból, hogy megfelelő jogérvényesítési lehetőségük a büntetőeljárás minden szakaszában biztosítva legyen, továbbá hogy vallomásukat befolyástól mentesen tehessék meg. Hatályos törvényünkben a különleges bánásmód egyik kötelező alkalmazási esete, ha a bűncselekmény sértettje tizennyolcadik életévét be nem töltött személy, illetve – a fogyatékos sértettek

¹ Tanszékvezető, egyetemi tanár, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Büntető-eljárásjogi Tanszék, e-mail: fantoly.zsanett@uni-nke.hu

mellett – a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmény sértettje esetében is kötelező a különleges bánásmóddal összefüggő intézkedések alkalmazása.² Jelen tanulmány azt mutatja be, hogy a gyermekvédelem és a büntető igazságszolgáltatás legújabb vívmánya, a Barnahus-modell hogyan illeszkedik a különleges bánásmód intézményrendszerébe, és milyen megoldási lehetőségekkel szolgál a hazai büntető eljárásjog kihallgatási módszereinek javítása érdekében.

A Barnahus-modellről általában

A Barnahus- (vagyis „gyerekház”) modell a gyermekbarát igazságszolgáltatás egyik eszköze. A modell kidolgozója az izlandi Bragi Gudbrandsson, aki azt tűzte ki célul, hogy a bűncselekmény által traumát szenvedett gyermekeket családias, barátságos környezetben hallgassa ki a hatóság.³ Európában eddig száznál több Barnahus-intézmény létesült, legtöbbjük a skandináv országokban található, de mára már Európa legtöbb országában teret hódított a modell.⁴ A módszer eredetileg olyan gyermekek részére lett kitalálva, akik szexuális abúzus áldozatai lettek saját családtagjaik (leggyakrabban édesapa, nevelőapa vagy nagybácsi) által. Ezek az áldozatok nehezen nyílnak meg és nehezen beszélnek azokról a sérelmekről, amelyek okozóival normális esetben szeretettel és bizalommal teli kapcsolatban kellene lenniük.⁵ A „gyerekházban” együttesen vannak jelen a bűncselekmény áldozataként abúzust szenvedett gyermek megsegítésének céljából a rendészeti és büntető igazságszolgáltatási szervek, a gyermekvédelmi szolgálatok, valamint az egészségügyi és mentálhigiénés szakemberek. A multidiszciplináris intézményrendszerben a gyermek szakértői vizsgálata, kihallgatása és esetének utókövetése megtörténik anélkül, hogy mind időben, mind térben elhúzódó eljárási cselekmények hatására kialakulna a sértett másodlagos viktimizációja.⁶

A Barnahus-modell alapelvei szerint a gyermek kihallgatásának bizonyítékon alapuló protokoll alapján kell megtörténnie (a). A gyermek vallomásának bizonyító erejét megfelelő intézkedésekkel biztosítják, a tisztességes eljárás elvének megfelelően; a cél annak megakadályozása, hogy a gyermekkorú sértettnek a bírósági eljárás során meg kelljen ismételnie a vallomását (b). A gyermekházban a büntető igazságszolgáltatás céljából elvégzett egészségügyi értékelés, valamint a gyermek fizikai jólétét és felépülését biztosító körülmények egyaránt rendelkezésre állnak (c), továbbá a gyermek és a nem bántalmazó családtagok, gondviselők traumájára adott pszichológiai segítségnyújtás, valamint a rövid és hosszú távú terápiás szolgáltatások is hozzáférhetőek (d). Garanciális szabály, hogy az áldozat és testvérei számára a szükséges

² Be. 82. §.

³ GUDBRANSSON 2018.

⁴ Alapvető Jogok Biztosának Hivatala, Sajtóközlemény: <https://bit.ly/3ydt91e>

⁵ ROSKÓ 2018.

⁶ Barnahus biztonsági előírások: www.barnahus.eu

védelmi intézkedések felmérése megtörtént; és az intézményben az utánkövetés is megfelelően biztosítva van (e).⁷

A legtöbb európai Barnahus-intézményrendszer egy klasszikus családi házban alakítják ki, ahol orvosi szoba, meghallgató helyiség (ezzel összefüggésben monitoringszoba), terápiás szoba, illetve a további feladatok elvégzéséhez szükséges egyéb helyiségek találhatóak.⁸ A szobák világosak, barátságos hangulatot árasztanak, a bántalmazott gyermek étellel és itallal való folyamatos ellátása is biztosított; minden körülmény adott ahhoz, hogy a sértett befolyásolásmentes vallomást tudjon tenni. A kihallgatásokat audiovizuális eszközökkel rögzítik abból a célból, hogy a gyermeknek a bírósági eljárás során ne kelljen megismételnie a vallomását, ha vádemelésre kerül sor. A tanúkihallgatás célja – csakúgy, mint az általános kihallgatási követelményrendszer alapján – itt is a releváns bizonyítékok megszerzése, de a speciális kihallgatási technikával a kirendelt igazságügyi pszichológus szakértő igyekszik anélkül megszerezni a büntetőeljárásban felhasználható bizonyítékot, hogy a sértett további traumát szenvedjen el. Ez nemcsak a büntetőeljárás során, akár bv. intézetekben történő eljárások során alkalmazott folyamat.⁹

A multidiszciplináris intézmények minden érintett tagja valós időben vehet részt a gyermek kihallgatásának megfigyelésén egy szomszédos (úgynevezett „monitoring-”) szobából. A kérdező és a megfigyelők között lehetőség van interakcióra: kérdéseket lehet feltenni a gyermek számára a kérdezőn keresztül.¹⁰ A speciális kihallgatási módszer lényege szerint a kihallgatást a „gyermeki lélek szakértője” végzi, aki a jogilag releváns kérdéseket a gyermek számára érthető módon tolmácsolja. Így 95%-os pontossággal meg lehet állapítani, hogy a gyermek beszámolója megfelel-e a valóságnak.¹¹ A gyermekbarát kihallgatószobában speciális, a gyermek „megnyílását”, eseti kommunikációját elősegítő eszköz is felhasználható, így például a(z) – nemi jelleget is érzékeltető – abúzusbabák, amelyek segítségével a gyermek el tudja játszani, mi és hogyan történt. A pszichológiában ismert tesztek közül kisebb gyermekek esetén a Világjáték tesztet, nagyobb gyermekek esetén a Rorschach tesztet szintén gyakran alkalmazzák az eset feldolgozása során. Az érdemi kihallgatást a pszichológiában ismert eset-előkészítő ülés előzi meg, amelynek során a szakemberek felkészülnek a kihallgatásra.¹² A gyermek vallomásának bizonyító ereje általában az ügy érdemét meghatározó kérdés ezekben az esetekben, hiszen sokszor nincs is más bizonyíték, amelyre a hatóság a döntését alapozni tudná. A vallomás felvételét megelőzően ezért is fontos a gyermek testi és mentális egészségének teljes körű feltérképezése (a sértett egészségügyi értékelése). A szexuális abúzust szenvedett gyermek nőgyógyászati vizsgálatát a Barnahus-intézményekben érintés nélkül, egy speciális kamerával végzik. Az eszköz a sérülésekre ránagyít, és le is fényképezi

⁷ HANDORSSON 2020: 10–11.

⁸ ROSKÓ 2018.

⁹ CZENCZER 2009: 8.

¹⁰ Barnahus Biztonsági Előírások. www.barnahus.eu

¹¹ CSABAI 2021.

¹² Barnahus Biztonsági Előírások: www.barnahus.eu

azokat, amely fényképek alapján állást tud foglalni az igazságügyi orvosszakértő a sérülés jellegéről.¹³ Az sem elhanyagolandó, hogy a bűncselekménnyel okozott trauma kezelésére és a sértett ez irányú terápiás ellátására, utógondozásra is lehetőség nyílik a Barnahus-gyermekházakban. A terápiás szoba szintén be van kamerázva, így a súlyos traumát szenvedett gyermek ott elhangzó szavai, illetve kifejezett reakciói is bizonyítéku­l szolgálhatnak a büntetőeljá­rásban.¹⁴

Barnahus-modell a magyar büntető igazságszolgáltatásban

Az igazságszolgáltatás és a gyermekvédelem multidiszciplináris összekapcsolása eredményeként a 2020. évi XLIII. törvény 154. §-a 2021. január 1-jétől bevezette a hazai büntetőeljá­rási törvénybe azt a lehetőséget, hogy a nyomozás alatt igazságügyi pszichológus szakértő vagy gyermekvédelmi szaktanácsadó kérdezze ki a gyermekeket a tanúkihallgatás során, illetve amennyiben a kihallgatást a nyomozó hatóság tagja végzi, az igazságügyi pszichológus szakértő jelen legyen a kihallgatáson.¹⁵ Ezáltal jogilag is elfogadottá vált az abúzust elszenvedett gyermekkorú sértett vonatkozásában a különleges bánásmód új, speciális eszköze: a Barnahus-modell kihallgatási formája. Ugyanakkor a modellt számos kritika illeti még azon országok büntető igazságszolgáltatási rendszerében is, ahol egyébként az alkalmazása többségében elfogadott. Az egyalkalmas kihallgatásra törekvés, mint a Barnahus kihallgatási technika egyik fő célkitűzése ellen felhozott kritika lényege szerint az ismételt kihallgatás különösen akkor nélkülözhetetlen, ha a gyermek azt állítja, hogy szexuális bántalmazás történt, de az első kihallgatás során nem sikerült elég bizonyítékot gyűjteni a vádemeléshez.¹⁶ Gyakran a szégyenérzet miatt tagad a sértett, vagy védeni akarja az elkövetőt, ezeknek a feltárása azonban ismételt kihallgatást igényelhet. Az e körben végzett nemzetközi kutatások eredményei azt mutatják, hogy a kihallgatott gyermekek az esetek kevesebb mint 45%-ban nyílnak meg rögtön és ismerik el már az első kihallgatás alkalmával a bántalmazás tényét. Gyakori, hogy csak a negyedik vagy ötödik kihallgatás vezet eredményre a bántalmazott gyermek esetén, ekkor nyilatkozik érdemben a sértett az abúzus ténye és az elkövető személye vonatkozásában.¹⁷ A másik kritika az abúzusbabák használatával összefüggésben fogalmazódott meg. Ennek lényege, hogy gyakran a gyermekek képzeletbeli helyzetek eljátszására használják a babákat, ezért esetenként nem helyes a babával való játékot a valóság leképezésének tekinteni.¹⁸

Hazánkban 2016-ban nyitotta meg kapuit Szombathelyen az első gyermekház. 2021 februárjában Budapesten is megnyílt egy Meghallgató és Terápiás Központ

¹³ FÓDI 2020.

¹⁴ ROSKÓ 2018.

¹⁵ Be. 87. § (1) bekezdés b) pont.

¹⁶ SZOJKA 2017.

¹⁷ SZOJKA 2017.

¹⁸ SZOJKA 2017.

a Fővárosi Gyermekvédelmi Szakszolgálat Alföldi utcai épületében, 2021 júniusában pedig Debrecen csatlakozott a Barnahus rendszeréhez. Az 1046/2020. (II. 18.) Korm. határozat (az emberkereskedelem elleni küzdelemről szóló 2020–2023 közötti nemzeti stratégia) a Barnahus-rendszer kiépítését országos szintre emeli, a stratégiai program további Barnahus-intézmények kiépítését tervezi. Ennek megfelelően az idén Pécssett, Gyulán és Miskolcon tervezik újabb létesítmények átadását.¹⁹ A hazai intézmények funkcionális működtetési feltételei mellett annak biztosítása is elengedhetetlen, hogy elegendő szakember álljon rendelkezésre a modell hatékony működtetéséhez.

A Barnahus-modell bevezetésével újabb előrelépés történt a gyermekbarát igazságszolgáltatás megvalósítása felé. A hazai büntető igazságszolgáltatásban azonban még több olyan megválaszolásra váró kérdés van, amely a módszer általános és teljes körű alkalmazása ellen hat, mert egyes eljárásdogmatikai problémák tisztázása nem történt meg.²⁰ Ilyen például annak eldöntése, hogy a nyomozási kihallgatáson részt vevő/azt levezető igazságügyi szakpszichológus vagy gyermekvédelmi szaktanácsadó a bírósági tárgyaláson milyen eljárási pozíciót tölt be: szakértőként, esetleg tanúként bizonyítékot szolgáltat-e? Vagyis szükséges-e szakvéleményt készítenie a kihallgatás során nyert tapasztalatairól, vagy esetleg tanúként lehet őt kihallgatni arra nézve, amit a sértett kihallgatása során észlelt? Továbbá, ha szem előtt tartjuk az anyagi igazság megállapításának igényét és azt, hogy a bíróság döntését valóság-hű tényállásra alapozza, akkor korlátozhatjuk-e a bírót a tényállás tisztázása érdekében tett intézkedéseiben? Konkrét példával élve: ha egy adott kérdést az igazságügyi pszichológus szakértő – a gyermek pszichés egészségének védelme érdekében – nem hajlandó feltenni a gyerekeknek a kihallgatás során, vagy nem abban a megfogalmazásban teszi azt fel, ahogyan annak a tényállás pontos megállapítása szempontjából jelentősége van, ilyen esetben a bíró hogyan tud törekedni a tényállás valóság-hű voltának biztosítására? A családon belüli erőszak során ugyanis a gyermekkorú sértettek vallomása gyakran mással nem pótolható bizonyíték, hiszen egyedül ők tudnak – a tagadó terhelt vallomásával szemben – az eseményekről hiteles beszámolót adni.²¹

Összefoglalás

Ismeretes, hogy a büntetőeljárás-jog számos – esetenként fő – kérdése tulajdonképpen nem más, mint érdekek csatája. Az izlandi Barnahus-modell alapgon dolata, hogy a gyermek sosem hazudik, mindig igazat mond, és ezért a büntető igazságszolgáltatás résztvevőinek sincs oka megkérdőjelezni az általa elmondottakat. Ahogyan Dr. Lazáry Györgyné, a rendszer hazai megalapítója fogalmaz: „A gyermek

¹⁹ SERDÜLT 2022.

²⁰ CZENCZER 2018.

²¹ FANTOLY 2022.

nem ostoba, csak kicsi, a gyermek nem hazudik, csupán a végeláthatatlanul hosszú eljárások és befolyásoló információk hatására akaratlanul másként kezdi mesélni a történeteket.”²² Egy izlandi bíró számára elég, ha a pszichológus és a gyermek beszélgetését végighallgatja a monitoringszobából, majd praktikusán dönt – szinte kivétel nélkül a gyermek által elmondottaknak megfelelően. Ezzel szemben hazánkban a büntetőbíróság ítéleteivel szemben a tényállás valóságú volta és teljes körű megalapozottsága alapvető elvárás, ezek biztosítására létezik a bizonyítási eljárás lefolytatásának – kivételekkel övezett – kötelezettsége. Gyermekvédelmi szempontból azonban a problémát jól szemléltetik – a korábban már idézett – Dr. Lazáry Györgyné szavai: „Az igazságszolgáltatás célja az igazság kiderítése és nem számít, mindeközben mi történik a gyerekekkel újra és újra.”²³ Kiemelten fontos ez, ha egy bántalmazott gyerekről van szó.²⁴ Fiatalkorúak esetén halmozottan találkozunk ezzel a helyzettel a börtönökben.²⁵

Bár az eljárás gyorsítása érdekében a hazai Be. is több kivételt enged a tárgyalás tartásának kötelezettsége alól, és a tárgyaláshoz való jogot sokkal inkább a terhelt jogosítványaként, mint a hatóságok kötelezettségeként értelmezi, ezekben az esetekben azonban többnyire a terhelt beismerése és a tárgyalás jogáról való lemondása az eljárásgyorsító rendelkezések alkalmazhatóságának feltétele. Tanúvédelmi okokból szintén korlátozhatóak a terhelt eljárási jogosítványai, például a szembeállítás mellőzése. Az is ismert tény, hogy a családon belüli erőszak miatt indult büntetőeljárásokat jellemzi leginkább – Tremmel Flórián szavaival élve – a „bizonyítékínség.”²⁶ Az esetek nagy részében az anya sem áll az abuzált gyermeke mellé, vagy ha a nyomozás szakaszában meg is teszi a terhelő vallomást, a bíróságon már nem tartja azt fenn. Ezért jelentős újítása a Be.-nek, hogy a tanúnak az ügyben korábban (vagy más ügyben) tett tanúvallomása bizonyítási eszközként akkor is felhasználható, ha a tanú a vallomástételt a későbbiekben – akár jogszerűen is, de – megtagadja. Ennek mindössze annyi eljárásjogi feltétele van, hogy a korábbi tanúkihallgatásról készült jegyzőkönyvből a tanúzási figyelmeztetések rendszere és az azokra adott válasz egyértelműen kiderüljön [Be. 177. § (4) bek.].

Kérdés marad azonban továbbra is, hogy lemondhatunk-e az anyagi igazság feltárása és bizonyítása érdekében tett bírói erőfeszítéseinkről annak érdekében, hogy az abúzust szenvedett gyermek tovább ne traumatizálódjon. Jelen sorok írója erre a kérdésre igennel válaszolna azzal, hogy ha az ítélet megalapozatlansága egyértelműen a Barnahus-modell kihallgatási technikájának áldozatkímélő voltára vezethető vissza, a fellebbviteli eljárásokban erre hivatkozva ne legyenek alkalmazhatóak a megalapozatlanság következményei. Hasonló a megoldás található a hatályos Be. 593. § (4) bekezdésében is, amikor a megalapozatlanság egyértelműen

²² ROSKÓ 2018.

²³ LAZÁRY 2018.

²⁴ CZENCZER 2018.

²⁵ CZENCZER 2014: 194.

²⁶ TREMMEL 2021: 207–240.

az ügyesség bizonyítási indítványainak hiányára, a vádló passzivitására vezethető vissza. A hazai joggyakorlat befogadta a megalapozatlanság jogkövetkezmenyei tilalmáról rendelkező ezen szabályt, ennek mintájára pedig – álláspontunk szerint – de lege ferenda beiktatható lenne egy áldozatvédelmi, „Barnahus-záradék” is.

Addig azonban, amíg a jogalkotói szándék megéri a „Barnahus-záradék” bevezetésére, a gyermekbarát igazságszolgáltatás valóban gyermekbaráttá tételét segítené az is, ha a hatályos Be.-ben a tizennegyedik életévét be nem töltött személy kihallgatására vonatkozó eljárásjogi szabályok kötelező alkalmazását írná elő a jogalkotó (például a gyermekkihallgató szobák használatának vonatkozásában; az igazságügyi pszichológus szakértő kivételt nem engedő kihallgatáson történő jelenléte tekintetében; vagy az azonos nemű kihallgató/a kihallgatáson jelen lévő személy vonatkozásában.)²⁷

IRODALOMJEGYZÉK

- CSABAI Bernadett (2021): A bántalmazott gyermekeket védi a rendőrség új kihallgatási módszere. *B Cool Magazin*, 2021. február 10. Online: <https://bcoolmagazin.hu/a-bantalmazott-gyermekeket-vedi-a-rendorseg-uj-kihallgatasi-modszere/>
- CZENCZER Orsolya (2009): Külföldi minták – honi tennivalók a fiatalkorúak büntetés-végrehajtásában. *Börtönügyi Szemle*, 28(1), 1–10. Online: http://epa.oszk.hu/02700/02705/00077/pdf/EPA02705_bortonugyi_szemle_2009_1_001-010.pdf
- CZENCZER Orsolya (2014): *Veszélyes fiatalok vagy fiatalok veszélyben?* Budapest: NKE Szolgáltató Kft.
- CZENCZER Orsolya (2018): A gyermekbántalmazás és az erőszakos bűnelkövetés összefüggéseinek vizsgálata a hazai büntetés-végrehajtásban. In *Ünnepi kötet Dr. Nagy Ferenc egyetemi tanár 70. születésnapjára. Acta Universitatis Szegediensis – Acta Juridica et Politica* (81). Szeged: Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar. 187–198.
- FANTOLY Zsanett (2022): A különleges bánásmódról és a Barnahus-modellről. *Jogtudományi Közlemény*, 77(6), 243–251.
- FÖDI Kitti (2020): Mi nem akarjuk bebizonyítani, hogy a gyermeket szexuálisan bántalmazták. *444.hu*, 2020. február 15. Online: <https://444.hu/2020/02/15/mi-nem-akarjuk-bebizonyitani-hogy-a-gyereket-szexualisan-bantalmaztak>
- GUDBRANDSSON, Bragi (2018): *Child-friendly and Multiagency Response to Child Abuse in Europe – The Case for Barnahus*. Online előadás. Online: www.barnahus.eu/en/webinar/20-years-of-barnahus-featuring-bragi-gudbrandsson
- HANDORSSON, Olivia Lind (2020): *A Barnahus Minőségi Előírások*. Iránymutatások multidiszciplináris és intézmények közötti megoldásokról az erőszak kiskorú áldozatai és tanúi számára. 2020/02. www.barnahus.eu/en/wp-content/uploads/2020/02/HU_StandardsSummary_FINAL.pdf
- MAGYARI Irma – VÁRI Vince (2020): A különleges bánásmód a büntetőeljárásban, fókuszban a gyermekkor. *Magyar Rendészet*, 20(4), 17–30. Online: <https://doi.org/10.32577/mr.2020.4.1>
- ROSKÓ Dóra (2018): Barnahus – a gyermekbarát igazságszolgáltatásért. *Jurátus*, 2018. március 13. Online: <https://juratus.elte.hu/barnahus-a-gyermekbarat-igazsagszolgáltatassert/>

²⁷ MAGYARI-VÁRI 2020: 27.

- SERDÜLT Viktória (2022): „Nem ígérhetjük meg, hogy a gyermeket csak egyszer fogjuk kihallgatni”. *HVG*, 2022. január 20. Online: https://hvg.hu/itthon/20220120_Mennyire_gyermekbarat_ma_az_igazsagszolgalatas_Magyarorszagon
- SZOJKA Zsófia (2017): Milyen eszközei vannak a gyermekbarát igazságügynek a szexuális bántalmazás feltárására? *Mérce*, 2017. november 14. Online: <https://merce.hu/2017/11/14/milyen-eszkozei-vannak-a-gyermekbarat-igazsagugynek-a-szexualis-bantalmazas-feltarasara/>
- TREMMEL Flórián (2021): *Magyar Büntetőeljárás*. Budapest–Pécs: Dialóg Campus.

ABSTRACT

The Barnahus Model and Its Practical Problems in Hungary

Zsanett FANTOLY

The study presents one of the new tools of child-friendly justice, the Icelandic interrogation method known as the Barnahus model. The interrogation technique aimed at avoiding secondary victimization of the victim is of Icelandic origin, but some of its elements are included in the new Criminal Procedure Act (Act XC. of 2017) also appear. The study examines how the Icelandic model can be adapted to the domestic criminal procedure system, and in practice what problems the adaptation of individual legal institutions may lead to. Can the need to establish the realistic facts in the verdict be sacrificed in order to avoid further psychological harm to the abused child, and in general: how can the interests of the criminal justice system be reconciled with the personal interests of the victim?

Keywords: *child-friendly justice, law of criminal procedure, special treatment in the criminal procedure, victim interrogation*